

Załącznik do Uchwały Nr XLVIII/319/22

Rady Gminy z dnia 13 czerwca 2022 r.

w sprawie przyjęcia Programu Działań na rzecz Osób Starszych

w Gminie Goworowo na lata 2022-2027

Program
Działań na rzecz Osób Starszych
w Gminie Goworowo
na lata 2022-2027

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. PODSTAWOWE POJĘCIA I REGULACJE PRAWNE.....	5
1.1. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE OSÓB STARSZYCH W USTAWODAWSTWIE KRAJOWYM ORAZ PODEJMOWANE DZIAŁANIA	5
1.2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE OSÓB STARSZYCH W USTAWODAWSTWIE MIĘDZYNARODOWYM.....	7
2. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB STARSZYCH W GMINIE GOWOROWO.....	9
2.1. ADRESACI PROGRAMU	10
2.2. CHARAKTERYSTYKA GMINY	10
2.3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	11
2.4. BADANIA ANKIETOWE	14
2.4.1. PROBLEMY OSÓB STARSZYCH W OPINII MIESZKAŃCÓW	14
2.4.2. BADANIA ANKIETOWE WŚRÓD OSÓB POWYŻEJ 60. ROKU ŻYCIA	19
3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA SENIORÓW	27
4. POMOC SPOŁECZNA OSOBOM STARSZYM	27
5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE OSÓB STARSZYCH.....	30
6. ANALIZA SWOT W OBSZARZE STAROŚĆ.....	31
7. ZASOBY WSPIERAJĄCE OSOBY STARSZE W GMINIE	32
8. WNIOSKI.....	33
4. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE.....	35
4.1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	35
4.2. CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA	36
5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	42
6. REALIZACJA PROGRAMU	42
SPIS TABEL I WYKRESÓW	43

WPROWADZENIE

Starzenie się to naturalny proces zmniejszania się biologicznej aktywności organizmu wraz z wiekiem. Jego istotą jest zmniejszenie zdolności samoodnawiania się tkanek i zdolności adaptacyjnych organizmu. Starzenie się przebiega etapami. Najpierw jest etap starzenia się społecznego, a dopiero później następuje zwykle starzenie się fizyczne. Generalnie wyodrębnia się cztery okresy: 60-69 lat – wiek początkowej starości, 70-74 lata – wiek przejściowy między początkową starością a wiekiem o ograniczonej sprawności fizycznej i umysłowej, 75-84 lata – wiek zaawansowanej starości oraz 85 lat i więcej – niedołączna starość.

Jak możemy przeczytać w Raporcie opublikowanym w 2017 roku przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej: „Społeczeństwo polskie staje obecnie przed wyzwaniem wynikającym z dynamicznych zmian w strukturze demograficznej ludności. Dwa główne zjawiska wynikające z przemian demograficznych to z jednej strony niska dzietność, z drugiej zaś strony rosnąca liczba osób starszych w społeczeństwie. W końcu 2015 r. liczba ludności Polski wynosiła 38,4 mln, z czego ponad 8,8 mln stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej. Wyniki Prognozy ludności na lata 2014-2050, jeżeli te trendy nie zostaną zachowane, wskazują na pogłębianie się procesu starzenia społeczeństwa. Populacja osób w wieku 60+ wzrośnie w końcu horyzontu prognozy do 13,7 miliona i będzie stanowiła ponad 40% ogółu ludności Polski.¹

W tymże dokumencie zapisano także, że: „Trwający proces starzenia się ludności Polski jest wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie się trwania życia, jest pogłębiany niskim poziomem dzietności. Według danych Eurostatu w końcu 2016 r. osoby starsze stanowiły ponad 25,0% ludności UE-28. Podobne trendy obserwuje się w Polsce. Udział osób starszych w polskim społeczeństwie rośnie. W nadchodzących latach prognozowany jest systematyczny wzrost odsetka liczby osób w wieku 60+. W 2035 r. ma on wynieść 30%, przy czym w miastach będzie się kształtował na nieco wyższym poziomie (31%) niż na wsi (28,6%). Rosnąca liczba ludności w wieku powyżej 60 roku życia wymusza na polityce publicznej Polski rozwój polityki społecznej skierowanej do tej grupy osób w celu stworzenia obecnie i w przyszłości warunków do zaspakajania potrzeb tej zbiorowości oraz kształtowania prawidłowych relacji między starszym a młodszym pokoleniem”.

Jak wynika z dokumentu przygotowanego przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w 2021 r. „Informacja o sytuacji osób starszych w Polsce za 2020 r.”, przyjętego

¹ Raport krajowy – POLSKA. Informacja na temat podejmowanych w Polsce działań na rzecz osób starszych. Ministerstwo, Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2017

przez Radę Ministrów 18 października 2021 r., na koniec 2020 r. liczba ludności Polski wyniosła 38,3 mln, w tym ponad 9,8 mln stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej (ponad 25%). W subpopulacji osób starszych najliczniejszą grupę (27,3%) stanowią najmłodszy seniorzy, czyli osoby w wieku 60-64 lata, jednakże w stosunku do roku poprzedniego ich udział w ogóle osób starszych zmniejszył się o 1,1 p. proc. Drugą pod względem liczebności grupę stanowią osoby w wieku 65-69 (ponad jednej czwartej osób w wieku senioralnym). Liczba tych osób w stosunku do roku poprzedniego wzrosła 0,2 p. proc. Mniej liczną, ale najszybciej rosnącą (w stosunku do roku poprzedniego) jest grupa osób w wieku 70-74 lata. Liczba osób w tym wieku wzrosła o 1,5 p. proc. Około 17,2% osób starszych stanowią osoby w wieku co najmniej 80 lat.

Wraz z wiekiem zwiększa się również współczynnik feminizacji. W grupie osób liczących 60 lat i więcej na 100 mężczyzn przypada 139 kobiet (dla ludności Polski wskaźnik feminizacji wynosi 107). Przewaga liczebna kobiet wzrasta wraz z przechodzeniem do kolejnych grup wieku, nadto należy podkreślić, że współczynnik feminizacji jest większy w miastach niż na terenach wiejskich.

Fundamentalne znaczenie dla skuteczności polityki społecznej wobec osób starszych ma stworzenie strategicznych podstaw jej realizacji na poziomie gminy. Służy temu niniejszy Program, który został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Goworowie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie, i jest odpowiedzią na tę potrzebę. Został on przygotowany w oparciu o art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje m.in. „opracowanie i realizację programów pomocy społecznej”.

1. PODSTAWOWE POJĘCIA I REGULACJE PRAWNE

1.1. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE OSÓB STARSZYCH

W USTAWODAWSTWIE KRAJOWYM ORAZ PODEJMOWANE DZIAŁANIA

Szeroko rozumiana polityka społeczna wobec osób starszych stanowi jeden z priorytetów działań publicznych, a jej realizacja w 2015 r. została zoperacjonalizowana przez uchwalenie ustawy z dnia 11 września 2015 roku o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1705). Ustawa precyzuje następujące pojęcia:

- 1) osoba starsza – osoba, która ukończyła 60 rok życia;
- 2) polityka senioralna – ogół działań organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się;
- 3) osoba niepełnosprawna – osoba, o której mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573).

Działania Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

W ramach polityki senioralnej Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizuje szereg działań, na rzecz osób starszych, w tym:

1. Godna emerytura (wspomaganie seniorów poprzez waloryzację rent i emerytur) oraz Emerytura+ (jednorazowe świadczenia pieniężne dla wszystkich emerytów i rencistów, bez względu na wysokość pobieranego świadczenia).
2. Tworzenie sieci placówek dziennego pobytu dla osób starszych. Służy temu m.in. Program Wieloletni „Senior +” na lata 2021-2025, który skierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego i polega na rozbudowie sieci placówek dziennego pobytu dla osób starszych: Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior+”. W ramach Programu uprawnione podmioty mogą ubiegać się w trybie otwartego konkursu ofert o środki finansowe przeznaczone na utworzenie lub wyposażenie placówki oraz zapewnienie funkcjonowania już istniejących placówek.
3. Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025, który służy zachowaniu aktywności fizycznej, intelektualnej, ale również społecznej. Program ten zastąpił zakończony w 2020 r. Rządowy Program na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020. Budżet programu na lata 2021-2025 to 200 mln zł, czyli 40 mln zł rocznie.
4. Działania organizacji pozarządowych na rzecz osób starszych wspierane są także z Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO). Program Fundusz Inicjatyw

Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 jest kontynuacją programów rządowych skierowanych do sektora organizacji pozarządowych. Podstawowym celem programu jest promocja działalności społecznej, aktywizacja i formowanie postaw obywatelskich.

5. Bezpieczeństwo osób starszych. Od 2016 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej realizuje kampanię informacyjną „Bezpieczny i Aktywny Senior”, której celem jest podwyższenie świadomości społeczeństwa na temat kwestii związanych z bezpieczeństwem oraz aktywnością osób starszych.
6. Opieka 75+. Program „Opieka 75+” jest odpowiedzią na wyzwania, jakie stawiają przed Polską zachodzące procesy demograficzne. Ma on na celu zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych oraz usług specjalistycznych dla osób samotnych i starszych w wieku 75+, zamieszkałych na terenach małych gmin do 20 tys. mieszkańców. Program realizowany jest od 2018 r.
7. Standaryzacja jakości usług asystenckich i opiekuńczych na rzecz osób starszych. MRiPS jest także inicjatorem projektu w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, dotyczącego standaryzacji jakości usług asystenckich i opiekuńczych na rzecz osób starszych o różnym stopniu niesamodzielności.

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030

26 października 2018 r. został przyjęty przez Radę Ministrów dokument pt. „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność” (Uchwała nr 161 Rady Ministrów z dnia 26 października 2018 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność (M.P. 2018 poz.1169). Dokument przewiduje realizację szeregu działań wobec ogółu osób starszych w ramach następujących obszarów:

1. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
2. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
3. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
4. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
5. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
6. Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.

7. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Dodatkowo w „Polityce społecznej wobec osób starszych 2030” po raz pierwszy zaprojektowane zostały działania skierowane do niesamodzielnych osób starszych:

1. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych.
2. Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych.
3. Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym.
4. System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

Prawo każdego obywatela do zabezpieczenia społecznego

W polskim ustawodawstwie prawo każdego obywatela do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego zostało zapisane w art. 67 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Jest ono regulowane przez ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.) oraz ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 290 z późn. zm.).

1.2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE OSÓB STARSZYCH W USTAWODAWSTWIE MIĘDZYNARODOWYM

Osoby starsze są chronione w ustawodawstwie międzynarodowym. Prawo każdego człowieka do zabezpieczenia społecznego zostało zapisane już w 1948 roku w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ, a następnie znalazło swe potwierdzenie w 1966 roku w Międzynarodowym Pakcie Praw Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych. Prawo dotyczące ubezpieczenia społecznego na starość zawierają również liczne konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy, m.in. Konwencja nr 102 o minimalnych normach zabezpieczenia społecznego.

Do dokumentów międzynarodowych, które definiują cele polityki wobec osób starszych, należą: m.in.

1. Europejska Karta Socjalna Rady Europy, która daje prawo osobom w podeszłym wieku do ochrony socjalnej. Podkreśla się w niej potrzebę posiadania odpowiednich zasobów, umożliwiających seniorom prowadzenie godziwej egzystencji i branie aktywnego udziału w życiu publicznym, społecznym i kulturalnym.
2. Karta Podstawowych Praw Socjalnych Pracobiorców w krajach Wspólnoty Europejskiej z 1989 roku daje prawo pracobiorcom, którzy przeszli na emeryturę do dysponowania środkami zapewniającymi im odpowiedni poziom życia, a gdy nie mają takich środków, możliwość korzystania z zapomóg, świadczeń pomocy społecznej i świadczeń rzeczowych w przypadku choroby.
3. Deklaracja przyjęta przez przedstawicieli krajów Unii Europejskiej w 1993 z okazji Europejskiego Roku Starszych Ludzi oraz uchwalona rok później przez Parlament Europejski rezolucja w sprawie działań na rzecz ludzi starszych.
4. Traktat o Unii Europejskiej oraz Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Art. 3 ust. 3 Traktatu stanowi, iż zadaniem Unii jest m.in. zwalczanie wykluczenia społecznego i dyskryminacji oraz wspieranie sprawiedliwości społecznej i ochrony socjalnej, równości kobiet i mężczyzn oraz solidarności między pokoleniami. Z kolei zgodnie z art. 25 Karty Praw Podstawowych, Unia uznaje i szanuje prawo osób w podeszłym wieku do godnego i niezależnego życia oraz do uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym.
5. Dokument „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”.

2. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB STARSZYCH W GMINIE GOWOROWO

Diagnoza sytuacji osób starszych w gminie Goworowo została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, oraz analizie dwojako rodzaju ankiet – skierowanych do mieszkańców gminy bez względu na wiek oraz do osób powyżej 60 roku życia. Diagnoza uwzględnia również analizę SWOT, która w obszarze „Starość” została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy.

Do analizy przedłożono 32 anonimowo wypełnione ankiety skierowane do mieszkańców oraz 32 ankiety wypełnione przez osoby w wieku powyżej 60 lat.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do mieszkańców było 87% kobiet i 13% mężczyzn. Najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 46-55 lat (36%). W dalszej kolejności reprezentowane były grupy wiekowe 36-45 lat i powyżej 55 lat (po 22%) oraz 26-35 lat i 20-25 lat (po 10%). Osoby poniżej 20 roku życia nie wzięły udziału w badaniu.

Zdecydowana większość (72%) ankietowanych zamieszkiwała w gminie od urodzenia. Pozostali mieszkali na terenie gminy od 5 do 30 lat. Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwięcej badanych posiadało wykształcenie średnie (59%), a pozostali ankietowani legitymowali się wykształceniem wyższym (28%), zasadniczym zawodowym (9,5%) oraz podstawowym (3,5%). Profil respondentów ankiety przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy osób starszych w opinii mieszkańców”

liczba ankietowanych	pleć	grupa wiekowa	czas zamieszkiwania w gminie	wykształcenie
32	kobiety (87%)	20-25 26-35 lat (po 10%)	od urodzenia (72%)	wyższe (28%)
		36-45 lat (22%)		średnie (59%)
	mężczyźni (13%)	46-55 lat (36%)	od 5 do 30 lat (28%)	zasadnicze zawodowe (9,5%)
		powyżej 55 lat (22%)		podstawowe (3,5%)

Wśród respondentów ankiet skierowanych do osób powyżej 60 roku życia było 87% kobiet i 13% mężczyzn. Najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 71-75 lat (35,5%), następnie grupa wiekowa 66-70 lat (34%) oraz grupa wiekowa 60-65 lat (15%). Najmniej licznie reprezentowane były grupy osób w wieku powyżej 76 lat (12,5%) i powyżej 80 lat

(3%). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najczęściej badanych posiadało wykształcenie średnie (47%), zasadnicze zawodowe (34%) i podstawowe (15%). 4% stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym.

Największa grupa badanych seniorów zadeklarowała dochody na poziomie 1 000-1 400 (57%), 1 400-1 800 zł (21,8%), następnie grupa z dochodami powyżej 1 800 zł (21,2%). Spośród ankietowanych seniorów 30% wskazało na fakt bycia osobą samotną, a 70% ankietowanych zaznaczyła odpowiedź, że żyje w rodzinie. Profil respondentów ankiety przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Problemy osób starszych w opinii osób w wieku 60+”

liczba ankietowanych	pleć	grupa wiekowa	deklarowany dochód miesięczny (w zł)	wykształcenie
32	kobiety (87%)	60-65 lat (15%)	1000-1400 (57%)	wyższe (4%)
		66-70 lat (34%)		średnie (47%)
		71-75 lat (35,5%)		zasadnicze zawodowe (34%)
	mężczyźni (13%)	76-80 lat (12,5%)	1400-1800 (21,8%)	podstawowe (15%)
		powyżej 80 lat (3%)	powyżej 1800 (21,2%)	

2.1. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Działań na rzecz Osób Starszych w Gminie Goworowo na lata 2022-2027 są osoby w wieku senioralnym, zarówno wymagające wsparcia, jak i samodzielne życiowo, oraz ich rodziny. Program ma na celu integrację środowiska osób starszych, zapewnienie im udziału w życiu społeczności gminy, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ich aktywizację społeczną. Realizacja Programu ma służyć zapewnieniu osobom starszym z terenu gminy możliwości starzenia się w zdrowiu, a w konsekwencji pozwolić na jak najdłuższe utrzymanie osób starszych w środowisku zamieszkania.

2.2. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Goworowo jest gminą wiejską położoną w powiecie ostrołęckim, w województwie mazowieckim. Zajmuje powierzchnię 218,93 km² i jest jedną z 11 gmin wchodzących w skład powiatu ostrołęckiego. Pod względem fizycznogeograficznym obszar

gminy leży na Nizinie Północnomazowieckiej, w obrębie dwóch mezoregionów: Międzyrzecza Łomżyńskiego i doliny dolnej Narwi.

Gmina ma charakter rolniczy. Gospodarka rolna opiera się głównie na rolnictwie indywidualnym. Użytki rolne zajmują ponad 60% powierzchni gminy, lasy stanowią ponad 30% jej terenu. W produkcji rolniczej przeważa uprawa zbóż, a w produkcji zwierzęcej hodowla trzody chlewnej i drobiu.

W roku szkolnym 2020/2021 w gminie funkcjonowało 5 placówek systemu oświaty (1 placówka wychowania przedszkolnego, 3 szkoły podstawowe wraz z jedną filią, 10 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych oraz 1 szkoła ponadpodstawowa).

Działalność kulturalna w gminie skupia się wokół Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Gminnej Biblioteki Publicznej, które zajmują się upowszechnianiem kultury, organizacją imprez gminnych oraz zajęć dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Zadania w zakresie ochrony zdrowia w gminie realizują dwa niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej: NZOZ „Zdrowie” w Kuninie oraz Przychodnia Lekarska „VITA-MED.” s.c. w Goworowie. Na terenie gminy działają także trzy apteki.

Pomoc społeczną mieszkańcom gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie, a nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców czuwa Posterunek Policji w Goworowie podległy Komendzie Powiatowej Policji w Ostrołęce.

2.3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2020 r. gmina Goworowo liczyła 8 395 osób, wśród których było 4 117 kobiet; stanowiły one 49% ogółu mieszkańców. Analizując dane demograficzne, można stwierdzić, iż w latach 2018-2020 ogólna liczba mieszkańców gminy systematycznie malała. Jeśli chodzi o poszczególne grupy wiekowe, to warto zauważyć, że w rozpatrywanym okresie wahaniom ulegała liczba dzieci i młodzieży, malała zaś grupa osób w wieku produkcyjnym. Liczba najstarszych mieszkańców gminy systematycznie rosła.

Liczba mieszkańców w poszczególnych jednostkach pomocniczych gminy była zróżnicowana. Najwięcej z nich mieszkało w Goworowie (733 osoby), w Żabinie (545 osób), Ponikwii Małej (405 osób), Brzeźnie (381 osób), Wólce Brzezińskiej (360 osób), Szczawinie (307 osób), Lipiance (314 osób). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1 627	1 613	1 622
liczba osób w wieku produkcyjnym	5 318	5 221	5 137
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 607	1 621	1 636
ogółem	8 552	8 455	8 395

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Tabela 4. Struktura wiekowa ludności poszczególnych sołectw gminy na koniec 2020 r.

lp.	nazwa jednostki	liczba mieszkańców wg wieku				ogółem
		przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny		
		liczba	liczba	liczba	udział %	
1.	Borki	29	72	21	17,2	122
2.	Brzeźno	75	221	85	22,3	381
3.	Brzeźno Kolonia	22	66	30	25,4	118
4.	Cisk	36	86	31	20,3	153
5.	Czarnowo	45	158	45	18,1	248
6.	Czernie	53	139	36	14,5	228
7.	Damięty	19	58	17	18,0	94
8.	Daniłowo	31	90	29	19,3	150
9.	Dzładzek	11	42	14	20,9	67
10.	Gierwaty	36	68	17	14,0	121
11.	Goworowo	153	433	147	20,0	733
12.	Goworówek	30	129	37	18,9	196
13.	Góry	23	74	28	22,4	125
14.	Grabowo	12	54	17	20,5	83
15.	Grodzisk Mały	34	121	46	22,9	201
16.	Jawory Podmaście	22	69	27	22,9	118
17.	Jawory Stare	20	87	31	22,5	138
18.	Jawory Wielkopole	35	85	16	11,8	136
19.	Jemieliście	22	66	21	19,3	109
20.	Józefowo	20	58	22	22,0	100
21.	Jurgi	4	20	3	11,1	27
22.	Kaczka	26	77	28	21,4	131
23.	Kobylin	56	171	58	20,4	285
24.	Kółko	-	13	7	35	20
25.	Kruszewo	29	101	47	26,5	177

26.	Kunin	39	132	44	20,1	215
27.	Lipianka	71	188	55	17,5	314
28.	Ludwinowo	33	108	27	16,1	168
29.	Michałowo	14	39	18	25,3	71
30.	Nogawki	26	65	17	15,7	108
31.	Pasieki	38	168	43	17,3	249
32.	Pokrzywnica	60	211	79	22,6	350
33.	Ponikiew Duża	56	181	50	17,4	287
34.	Ponikiew Mała	78	243	84	20,7	405
35.	Rębisze Działy	14	61	18	19,3	93
36.	Rębisze Kolonia	39	149	41	17,9	229
37.	Rębisze Parcele	20	68	25	22,1	113
38.	Smólnik	4	16	5	20,0	25
39.	Struniawy	8	25	7	17,5	40
40.	Szarłat	6	61	23	25,5	90
41.	Szczawin	63	202	42	13,7	307
42.	Wólka Brzezińska	70	224	66	18,3	360
43.	Wólka Kunińska	22	67	19	17,6	108
44.	Zaorze	9	48	20	25,9	77
45.	Żabin	109	346	90	16,5	545

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

Analizując strukturę wiekową ludności gminy w poszczególnych sołectwach pod względem udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie osób zamieszkujących dane sołectwo, należy stwierdzić, iż proces starzenia się na koniec 2020 roku w największym stopniu dotyczył mieszkańców sołectw: Brzeźno-Kolonia, Michałowo, Kruszewo, Kółko, Szarłat, Zaorze. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły w nich ponad 25% mieszkańców, przy czym największy udział osób w wieku poprodukcyjnym należy odnotować w sołectwach: Kółko – 35%, Zaorze - 25,9%, Kruszewo – 26,5%. Najlepiej pod tym względem wyglądała sytuacja w sołectwach: Jurgi, Jawory Wielkopole, Szczawin, Gierwaty i Czernie, gdzie udział osób w wieku poprodukcyjnym był mniejszy niż 15%.

Jeśli przeanalizować powyższe dane pod względem liczbowym, to należy stwierdzić, iż najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym mieszka w sołectwach: Goworowo (147), Żabin (90) i Brzeźno (85).

Zważywszy na ogólną tendencję demograficzną obserwowaną w kraju, jaką jest starzenie się społeczności lokalnej, należy zadbać, aby w miarę możliwości jak najlepiej dopasować usługi społeczne do potrzeb najstarszej grupy wiekowej mieszkańców gminy. Nie

jest to jedynie kwestia udzielania stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, a także ułatwianie korzystania z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych, ale również kwestia dbałości o rozwój różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego przez osoby w wieku senioralnym.

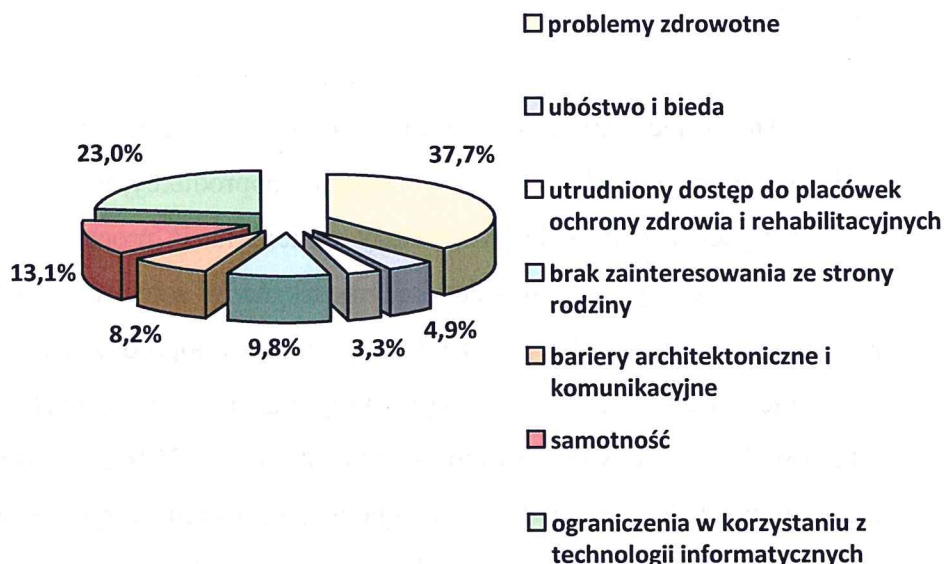
2.4. BADANIA ANKIETOWE

Analiza sytuacji osób starszych w gminie została pogłębiona z pomocą badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców. Jeden typ ankiety był skierowany do ogółu mieszkańców, drugi, znacznie poszerzony, do osób w wieku ponad 60 lat. Do analizy przedłożono po 32 wypełnione anonimowo ankiety, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji osób starszych w gminie.

2.4.1. PROBLEMY OSÓB STARSZYCH W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o wskazanie problemów i barier, które najczęściej dotyczą osób starszych w codziennym życiu. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 1. Jakie problemy, wg Pani/Pana, najczęściej dotyczą osób starszych zamieszkałych na terenie gminy

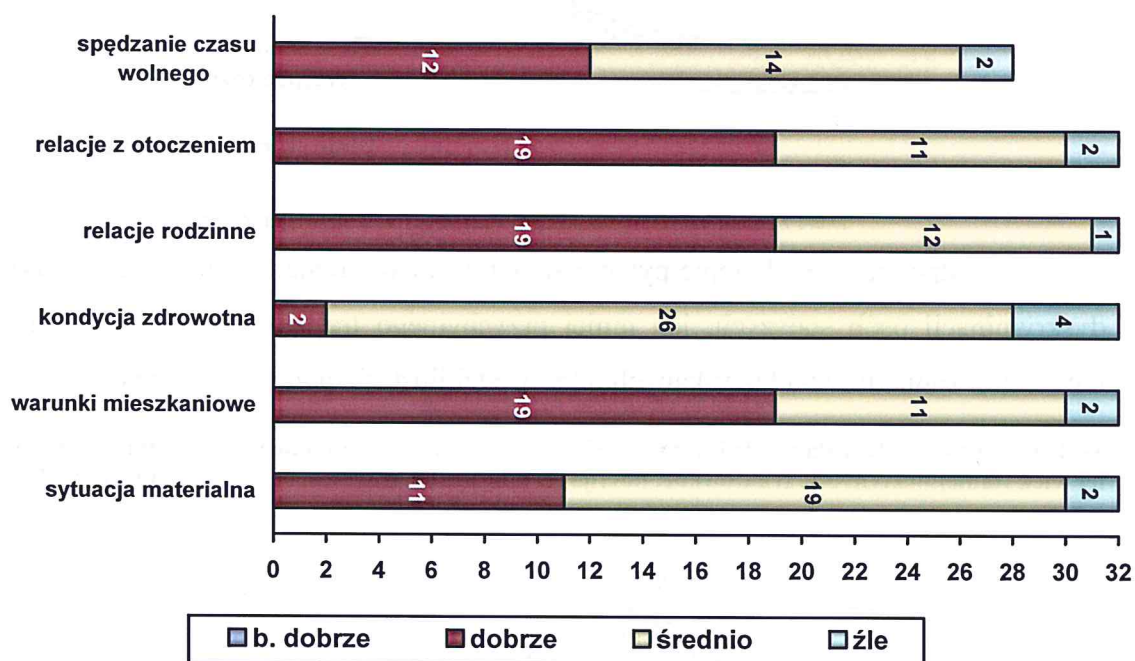

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych problemami i barierami, które najczęściej dotyczą seniorów są: problemy zdrowotne (37,7% wskazań), brak zainteresowania ze strony rodziny (23%), samotność (13,1%), ograniczenia w korzystaniu z technologii informatycznych (9,8%). Zwrócono również uwagę na bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do placówek ochrony zdrowia i rehabilitacyjnych oraz ubóstwo i biedę.

W kolejnym pytaniu zwrócono się do ankietowanych o subiektywną ocenę sytuacji życiowej osób starszych mieszkających w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Jak Pani/Pan na podstawie subiektywnych obserwacji i doświadczeń oceniliby sytuację życiową osób starszych mieszkających w gminie.

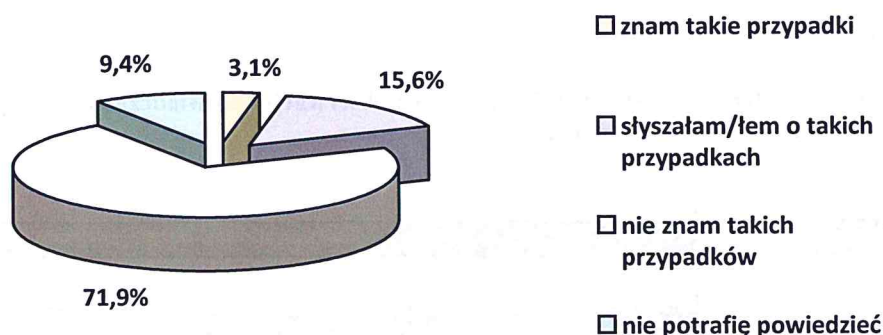

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Analizując sytuację życiową osób starszych, przedstawiciele środowiska lokalnego oceniali ich sytuację materialną, warunki mieszkaniowe, kondycję zdrowotną, relacje z otoczeniem oraz zaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego. Najczęściej wskazywano na ocenę dobrą i średnią. Ocena „źle” pojawiła się cztery razy przy wskazaniu na kondycję zdrowotną i po dwa razy na zaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu, sytuację materialną, relacje rodzinne i relacje z otoczeniem oraz warunki mieszkaniowe. Cztery osoby wybrały odpowiedź „nie wiem”. Uwagę zwraca brak ocen bardzo dobrych.

Kolejne pytanie w ankiecie dotyczyło przypadków występowania przemocy w rodzinie wobec osób starszych w gminie. Prawie 19% ankietowanych przyznało, że słyszało o przypadkach stosowania przemocy wobec osób starszych w gminie lub zna takie przypadki. 9,4% badanych nie potrafiło powiedzieć, czy przypadki stosowania przemocy wobec osób starszych występują w gminie, kategorycznie stwierdziło że nie zna takich przypadków 71,9% ankietowanych. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

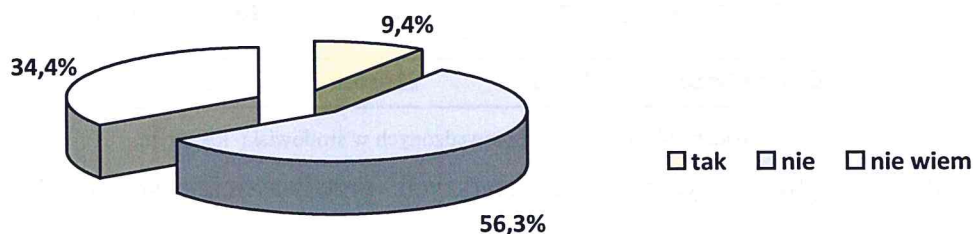
Wykres 3. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie wobec osób starszych na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W odpowiedzi na kolejne pytanie ankietowani wypowiedzieli się na temat przypadków dyskryminacji osób starszych, ich mniej przychylnego traktowania, lekceważenia czy też nieakceptowania. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Czy wg Pani/Pana wiedzy zdarza się, że osoby starsze w gminie są dyskryminowane ze względu na wiek (mniej przychylnie traktowane, pomijane, odrzucane, lekceważone, nieakceptowane)?

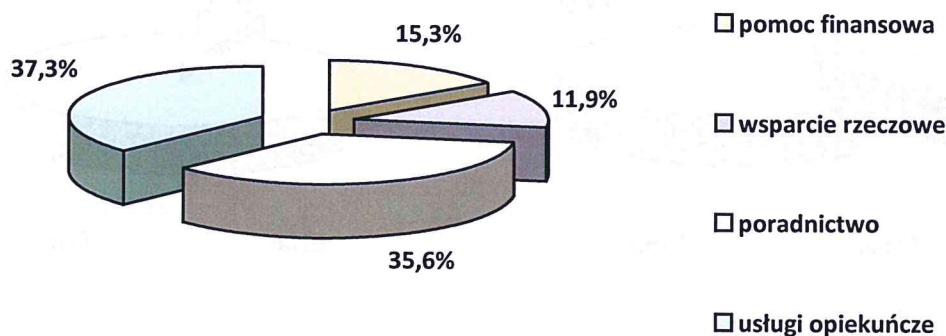

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad 34% respondentów udzieliło odpowiedzi nie wiem, co w połączeniu z kategoryczną odpowiedzią „nie” (56,3%) może świadczyć o tym, że tego typu zjawiska na terenie gminy nie występują. Niemniej 9,4% wybrało zdecydowaną odpowiedź „tak”.

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie formy wsparcia, jaką osobom starszym powinien oferować Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Respondenci wskazali przede wszystkim na usługi opiekuńcze (37,3%), poradnictwo (35,6%) oraz na pomoc finansową (15,3%), a następnie na wsparcie rzeczowe (11,9%). Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

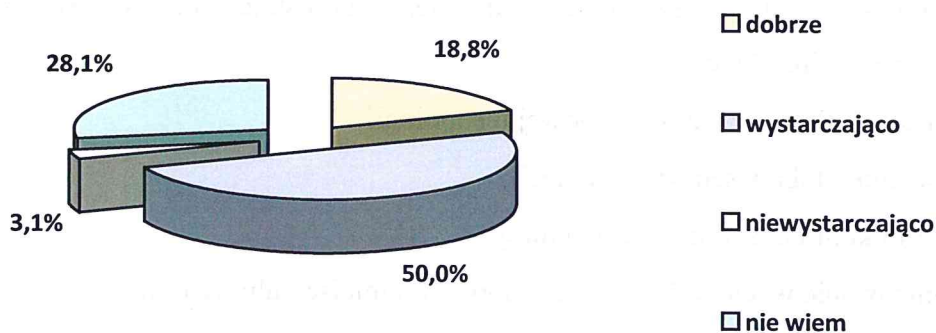
Wykres 5. Jaką formę wsparcia, Pani/Pana zdaniem, przede wszystkim powinien oferować osobom starszym w gminie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Respondentów poproszono również o dokonanie oceny działań podejmowanych w gminie na rzecz osób starszych. Większość badanych działania te ocenia pozytywnie: 18,8% dobrze i 50% wystarczająco. Dla 3,1% ankietowanych są one jednak niewystarczające, a 28,1% nie jest w stanie ich ocenić. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

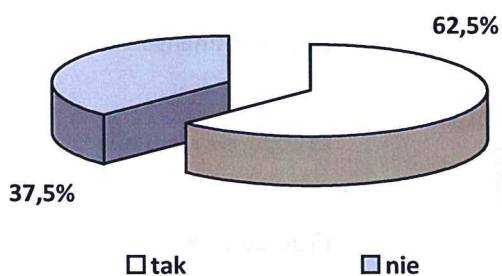
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia podejmowane w gminie działania na rzecz osób starszych

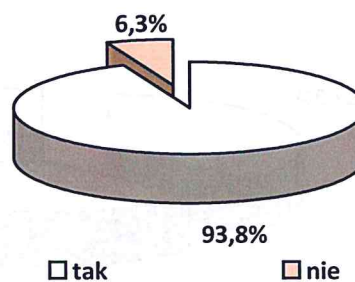
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Pewnego wpływu na rozkład wskazań oceniających podejmowane w gminie działania na rzecz osób starszych można szukać w odpowiedziach na dwa następne pytania ankiety: czy respondenci mają w rodzinie osoby starsze wymagające wsparcia oraz czy badani angażują się w pomoc osobom starszym w rodzinie lub w otoczeniu? Na tak postawione pytania większość z ankietowanych (62,5%) odpowiedziała, że ma w rodzinie osoby starsze wymagające wsparcia, z kolei blisko 94% procent ankietowanych angażuje się w pomoc osobom starszym. Rozkład odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 7. Czy w Pani/Pana rodzinie są osoby starsze wymagające pomocy i wsparcia?

Wykres 8. Czy Pani/Pan angażują się w pomoc osobom starszym w rodzinie lub w otoczeniu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jak można poprawić sytuację osób starszych w gminie?

W ankiecie znalazły się również pytania pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób starszych. Odpowiadając, ankietowani przedstawili propozycje przedsięwzięć odnoszące się do niżej wymienionych obszarów:

1. Zapewnienie możliwości kontynuowania aktywności społecznej:
 - zapraszanie osób starszych do aktywnego uczestniczenia w organizowanych imprezach kulturalnych;
 - organizowanie zajęć z zakresu nowej technologii;
 - utworzenie klubów seniora na wsiach;
 - poprawa komunikacji na terenie gminy;
 - organizowanie wycieczek, w szczególności do miejsc kultu religijnego
2. Zagospodarowanie czasu:
 - udział w różnego rodzaju warsztatach, kołach zainteresowań;
 - zachęcanie do udziału w zajęciach ruchowych;
 - szkolenia w zakresie technologii informatycznej;
 - wzbogacanie oferty kulturalnej z myślą o osobach w wieku senioralnym;
3. Stan zdrowia i sprawność:
 - większa dostępność placówek ochrony zdrowia i specjalistów;
 - poszerzenie dostępu do (darmowej) rehabilitacji;
 - refundacja leków;
 - stworzenie miejsc wypoczynku w plenerze przeznaczonych dla seniorów
4. Świadczona pomoc:
 - organizowanie usług opiekuńczych;

- udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej;
- świadczenie poradnictwa;
- organizowanie wolontariatu;

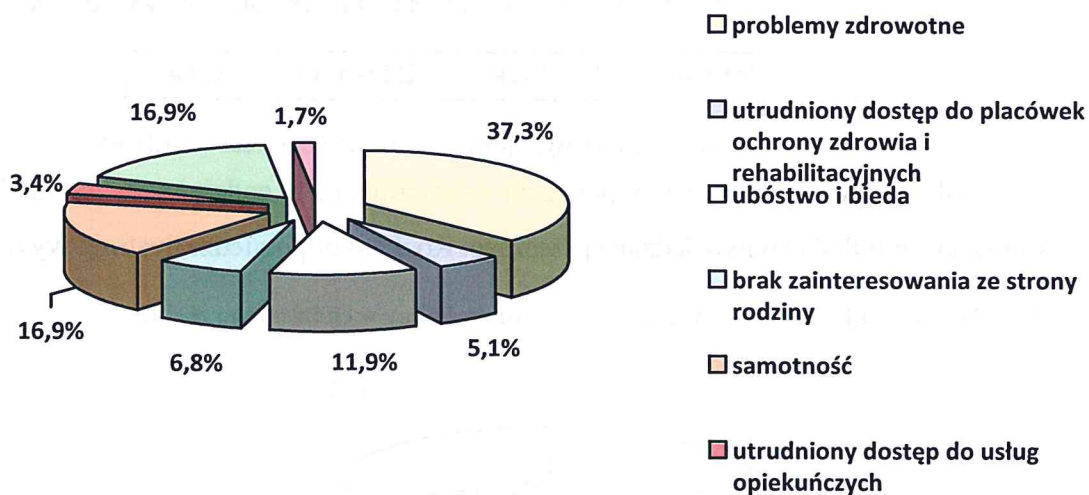
5. Bezpieczeństwo:

- oświetlenie dróg, chodniki
- monitoring;
- częstsze patrole policji;
- akcje informacyjne na temat zagrożeń i nauka odpowiedniego reagowania
- zachęcanie do pomocy sąsiedzkiej

2.4.2. BADANIA ANKIETOWE WŚRÓD OSÓB POWYŻEJ 60. ROKU ŻYCIA

W ankiecie skierowanej do osób powyżej 60 roku życia w pierwszej kolejności poproszono o wskazanie problemów i barier, które najczęściej dotyczą osób starszych w codziennym życiu. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 9. Z jakimi problemami, Pani/Pana zdaniem, najczęściej borykają się osoby starsze w gminie?

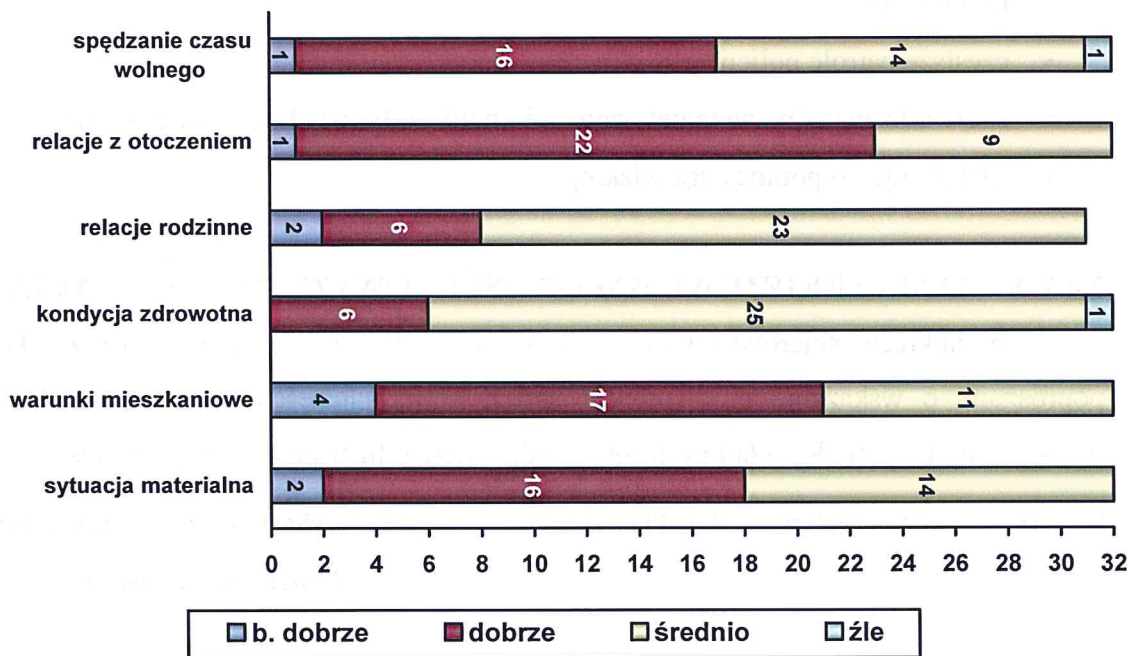
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

W opinii osób ankietowanych problemami i barierami, które najczęściej dotyczą seniorów, są: problemy zdrowotne (prawie 37,3%), samotność oraz ograniczenia w korzystaniu z technologii informatycznych (po 16,9%), ubóstwo i bieda (11,9), brak zainteresowania ze strony rodziny (6,8%), utrudniony dostęp do placówek ochrony zdrowia i rehabilitacyjnych (5,1%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (3,4%) i niezaspokojenie potrzeb w zakresie warunków mieszkaniowych.

Analizując swoją sytuację życiową, seniorzy oceniali sytuację materialną, warunki mieszkaniowe, kondycję zdrowotną, relacje z otoczeniem oraz zaspokojenie potrzeb

w zakresie spędzania czasu wolnego. Najczęściej wskazywano na ocenę średnią. Ocena „źle” pojawiła się dwa razy przy wskazaniu na relacje rodzinne oraz zaspokojenia potrzeb w zakresie spędzania czasu. Uwagę zwraca niewielka liczba ocen bardzo dobrych. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

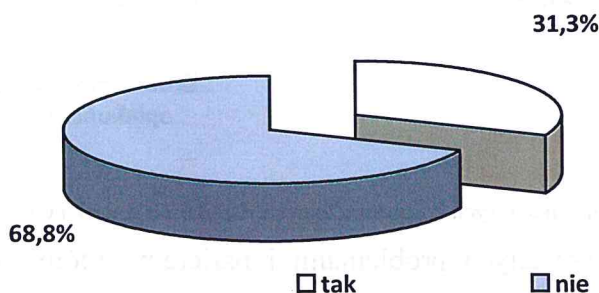
Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan swoją sytuację życiową?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Kolejne pytanie dotyczyło poczucia osamotnienia w codziennym życiu. Większość ankietowanych (68,8%) odpowiedziała przecząco. Rozkład odpowiedzi ilustruje wykres.

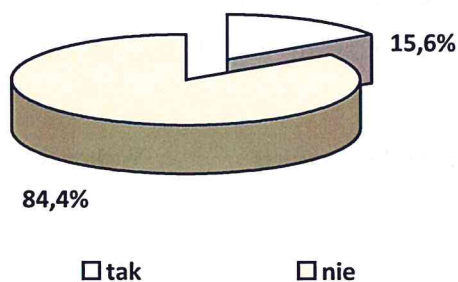
Wykres 11. Czy czuje się Pani/Pan osamotniona/osamotniony w codziennym życiu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

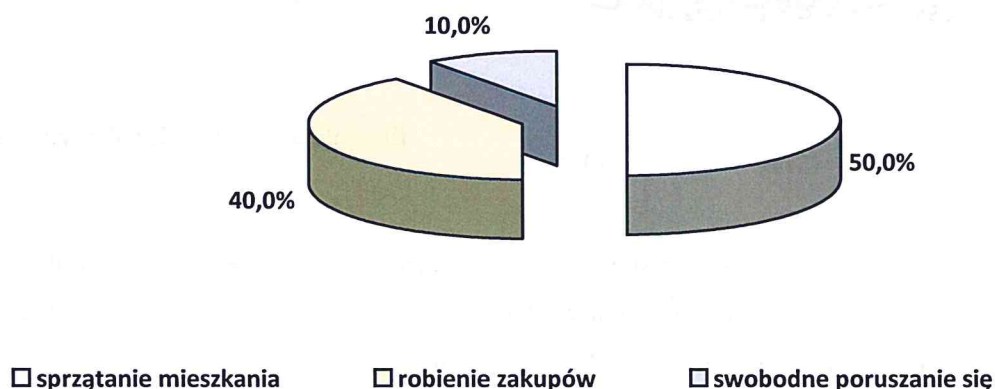
Kolejne pytania dotyczyły wykonywania codziennych czynności i ewentualnych trudności z tym związanych. Większość ankietowanych (84,4%) stwierdziła, że wykonywanie codziennych czynności nie sprawia im trudności. Do tych czynności, które sprawiają im problemy, zaliczyli: sprzątanie mieszkania (50%), robienie zakupów (40%) oraz swobodne poruszanie się (10%). Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 12. Czy ma Pani/Pan problemy z wykonywaniem codziennych czynności?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

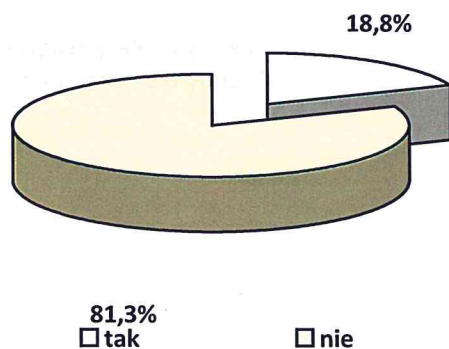
Wykres 13. Które z samodzielnie wykonywanych czynności sprawiają Pani/Panu największy kłopot?

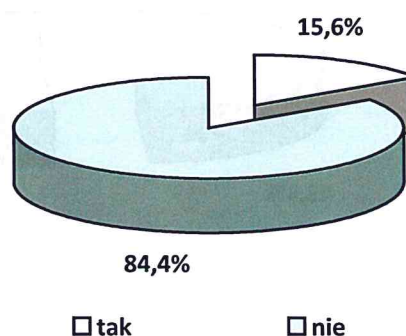
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Seniorów pytano również o problemy związane z samodzielnym załatwianiem spraw w urzędach oraz możliwości dotarcia do placówek opieki zdrowotnej. Uzyskane odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 14. Czy ma Pani/Pan trudności z samodzielnym załatwianiem podstawowych spraw w urzędach?

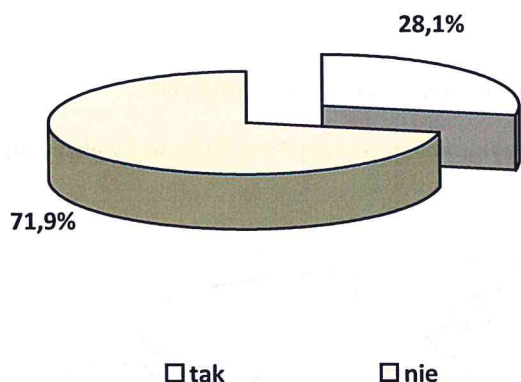
Wykres 15. Czy ma Pani/Pan trudności z samodzielnym dotarciem do placówek opieki zdrowotnej?

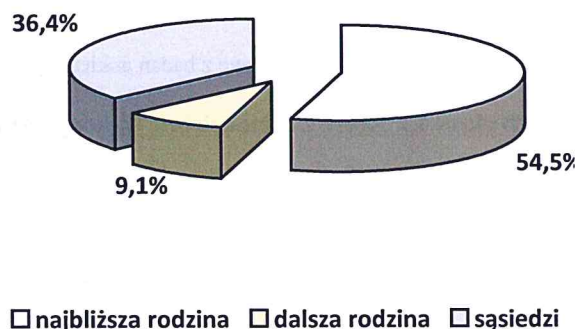
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Większość ankietowanych na te pytania odpowiedziała przecząco, odpowiednio: 81,3% i 84,4%. W uzupełnieniu powyższej kwestii zapytano seniorów czy mogą liczyć na czyjąś pomoc w codziennym życiu, a jeśli tak, to na czyją? Rozkład odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 16. Czy korzysta Pani/Pan z czyjejs pomocy w codziennym życiu?

Wykres 17. Z czyjej pomocy Pani/Pan korzysta?

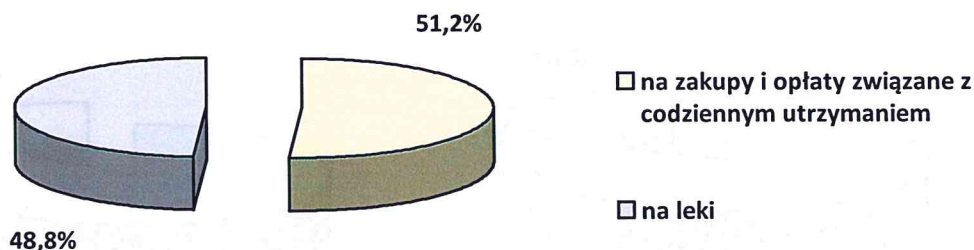

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Wyraźna mniejszość ankietowanych seniorów (28,1%) stwierdziła, że korzysta na co dzień z pomocy innych osób. Wśród nich najczęściej wymieniali: członków najbliższej rodziny (54,5%), sąsiadów (36,4%), a także dalszą rodzinę (9,1%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła sposobu wydawania pieniędzy przez osoby starsze. Tu ankietowani byli wyjątkowo zgodni: posiadane środki finansowe przeznaczają na wydatki związane z codziennym utrzymaniem (zakupy i opłaty) oraz na leki. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

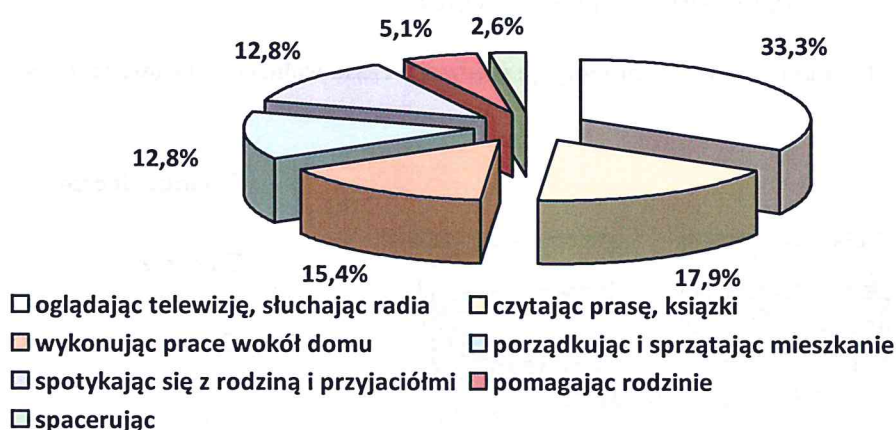
Wykres 18. Na co wydaje Pani/Pan najwięcej posiadanych pieniędzy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Następne pytanie dotyczyło sposobu spędzania czasu wolnego. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 19. W jaki sposób zazwyczaj zagospodarowuje Pani/Pan swój czas?

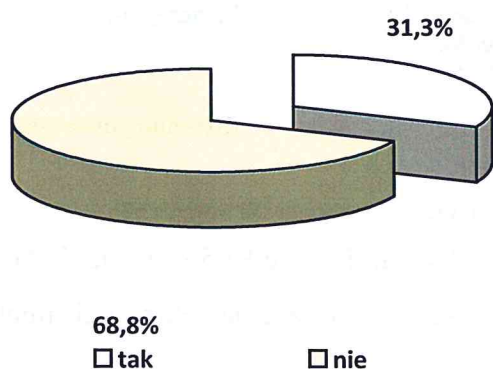

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

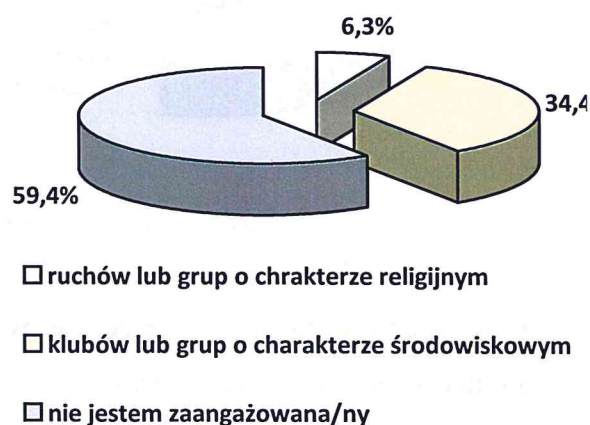
Na podstawie uzyskanych wypowiedzi można stwierdzić, iż seniorzy najczęściej spędzają czas oglądając telewizję i słuchając radia, rzadziej czytają prasę lub książki. Ponad 15% ankietowanych spędza czas wykonując prace wokół domu, nieco mniej porządkując i sprząając mieszkanie oraz spotykając się z rodziną i przyjaciółmi. Nieliczni respondenci ankiety spędzają czas wolny pomagając rodzinie. Najmniej popularnym sposobem zagospodarowania czasu okazało się spacerowanie.

W dwóch następnych pytaniach poproszono respondentów o odpowiedzi na temat udziału w programach adresowanych do osób starszych oraz zaangażowanie w określone działania. Rozkład odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 20. Czy bierze Pani/Pan udział w programach adresowanych do osób starszych?

Wykres 21. Czy jest Pani/Pan zaangażowany w jakieś działania?

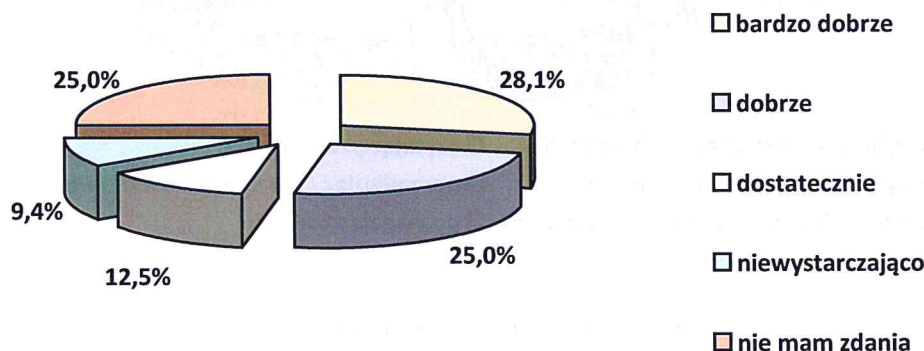

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Aż 68,8% ankietowanych stwierdziło, że nie bierze udziału w programach adresowanych do osób starszych. Ponad połowa odpowiedziała przecząco na pytanie o zaangażowanie społeczne; 34,4% badanych jako formę zaangażowania wskazało kluby lub grupy o charakterze środowiskowym, a 6,3% - ruchy lub grupy o charakterze religijnym.

Kolejne pytanie dotyczyło oceny oferty gminy w zakresie spędzania czasu wolnego. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 22. Jak Pani/Pan ocenia propozycje spędzania czasu wolnego adresowane do osób starszych w gminie?

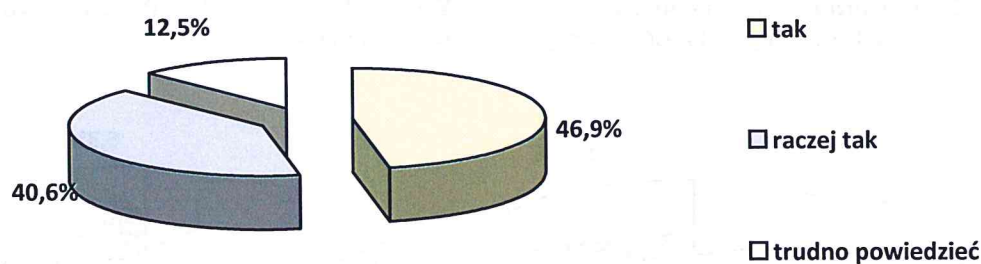

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

25% badanych nie potrafiło ocenić oferty gminy w zakresie spędzania wolnego czasu. 12,5% ankietowanych oceniło ofertę dostatecznie, 25% - dobrze, a 28,1% - bardzo dobrze. Według 9,4% respondentów oferta jest niewystarczająca.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać opinie na temat poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 23. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

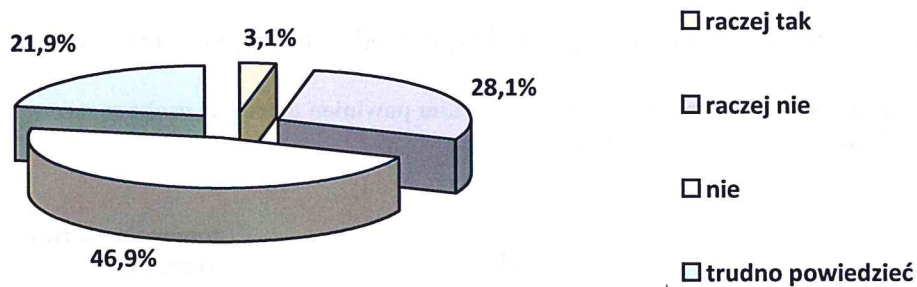

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Zdecydowana większość ankietowanych osób (łącznie 87,5%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie lub bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Pozostali mieli trudności z odniesieniem się do tej kwestii.

W kolejnym pytaniu poproszono respondentów o odpowiedź na pytanie o przypadki dyskryminowania ze względu na wiek. 75% ankietowanych wskazało odpowiedź nie lub raczej nie, zaledwie 3,1% odpowiedziało twierdząco. Prawie 22% respondentów nie potrafiło odpowiedzieć na postawione pytanie. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

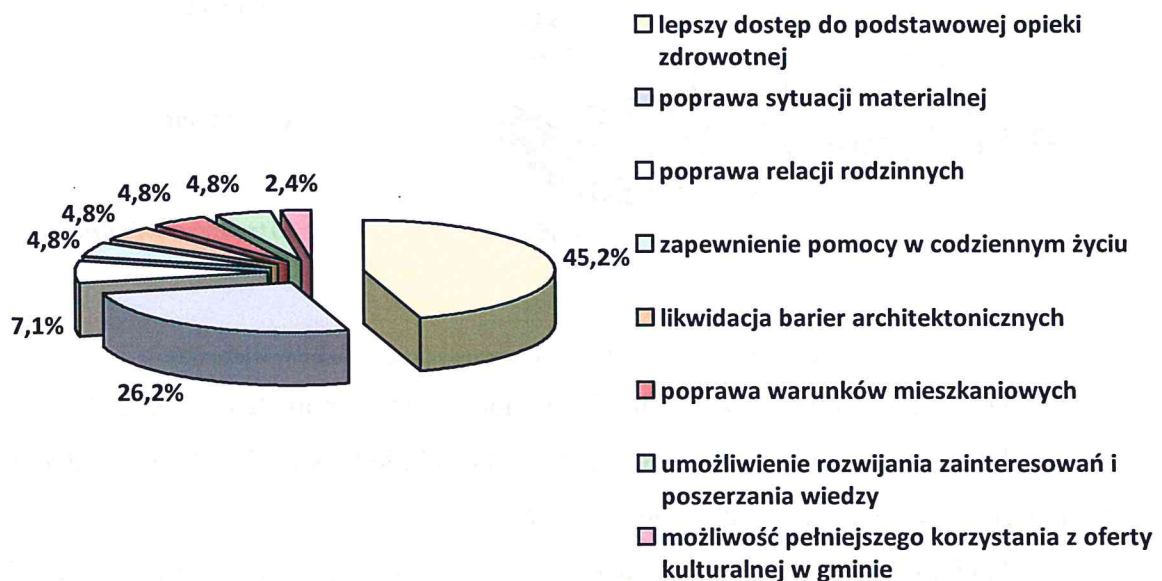
Wykres 24. Czy zdarza się, że osoby starsze w gminie są dyskryminowane ze względu na wiek (mniej przychylnie traktowane, pomijane, odrzucane, lekceważone, nieakceptowane)?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

W następnym pytaniu poproszono respondentów o wskazanie postulatów, które powinny być wpisane do programu działań na rzecz osób starszych. Najwięcej ankietowanych wskazało lepszy dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, następny w kolejności postulat wymieniony przez respondentów to poprawa sytuacji materialnej. Dla ponad 7% badanych istotna jest poprawa relacji rodzinnych. Inne ważne dla ankietowanych kwestie, to: zapewnienie pomocy w codziennym życiu, likwidacja barier architektonicznych, poprawa warunków mieszkaniowych, pełniejsze korzystanie z oferty kulturalnej oraz umożliwienie rozwijania zainteresowań i poszerzanie wiedzy. Rozkład uzyskanych odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

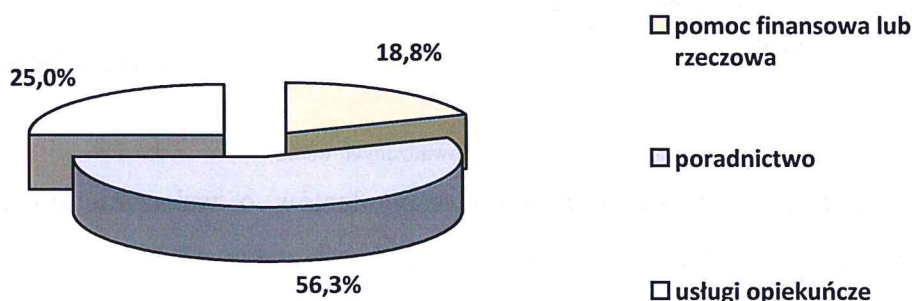
Wykres 25. Które z wymienionych postulatów, mających wpływ na codzienne życie, jest dla Pani/Pana na tyle ważny, by znalazł miejsce w gminnym programie na rzecz osób starszych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

W następnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wskazanie formy wsparcia, jaką osobom starszym powinien oferować Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Tu przede wszystkim wskazano na poradnictwo (56,3%), usługi opiekuńcze (25,0%), a także pomoc finansową i rzeczową (18,8%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

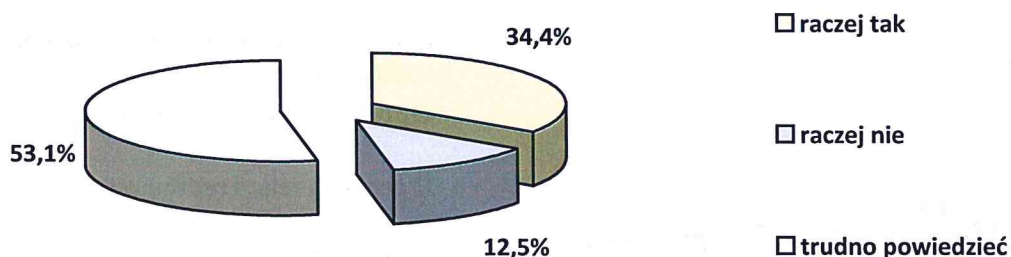
Wykres 26. Jaką formę wsparcia przede wszystkim powinien oferować osobom starszym w gminie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

Respondentów biorących udział w badaniu ankietowym zapytano także o celowość powołania rzecznika praw osób starszych w gminie w kontekście poprawy sytuacji tej grupy wiekowej. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 27. Czy na poprawę sytuacji osób starszych w gminie mogłoby mieć wpływ powołanie rzecznika tych osób?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób w wieku 60+.

34,4% ankietowanych uznało, iż zasadne byłoby powołanie rzecznika praw osób starszych. Odmienną opinię wyraziło 12,5% badanych, jednak aż 53,1% respondentów miało trudności z zajęciem stanowiska w tej sprawie.

Ankietowanych zapytano również o to, czym rzecznik powinien się zajmować. W odpowiedziach wskazywano na potrzebę reagowania na przejawy dyskryminacji osób starszych oraz monitorowanie sytuacji seniorów, ich problemów i potrzeb, a także doradztwo.

3. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA SENIORÓW

Aktywność społeczna osób starszych w gminie Goworowo może być realizowana na różne sposoby, a jej forma i efektywność uzależniona jest od możliwości i chęci samych zainteresowanych. Nie brakuje w gminie wydarzeń, które są organizowane z myślą o seniorach, są to m.in.: Bal Seniora, Dzień Seniora, spotkania opłatkowe i wielkanocne, wycieczki, wyjazdy integracyjne itp. Pasja i chęć działania są niezależne od wieku, czego dowodem jest działalność Klubów Seniora: „Rozmaryn”, „Jesienne Kwiaty” oraz „Szlachetne Serca”. Na spotkaniach seniorzy planują swoją aktywność społeczno-kulturalną, która współtworzy i uświetnia wiele uroczystości gminnych.

4. POMOC SPOŁECZNA OSOBOM STARSZYM

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie realizuje wiele zadań nakierowanych na osoby starsze: udziela schronienia osobom bezdomnym, zapewnia pomoc finansową i rzeczową, poradnictwo prawne i psychologiczne. zajmuje się sprawieniem pogrzebu dla osób bezdomnych i samotnych, przyznaje zasiłek celowy w przypadku zdarzenia losowego, pomaga w staraniach o dom pomocy społecznej oraz świadczy usługi opiekuńcze. Głównym celem działania Ośrodka na rzecz osób starszych jest utrzymanie ich w środowisku zamieszkania w maksymalnie dobrej kondycji psychicznej i fizycznej.

Poprawie sytuacji seniorów służą wspomniane usługi opiekuńcze świadczone bezpośrednio u mieszkańca w domu. Świadczenie obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar i zakres usług opiekuńczych uzależniony jest od stanu zdrowia osoby starszej, jej sytuacji rodzinnej i materialnej, sprawności psychofizycznej, jak również możliwości wsparcia i udzielenia pomocy ze strony rodziny i środowiska.

W 2020 r. w gminie Goworowo ponad 25 osób skorzystało z usług opiekuńczych. Dzięki pomocy usługowej ludzie starsi, obłożnie chorzy, niepełnosprawni mają możliwość funkcjonowania w swoim naturalnym środowisku. Liczba godzin oraz liczba dni w tygodniu, w których świadczone są usługi, jest określana indywidualnie. Usługi opiekuńcze są dofinansowywane z budżetu gminy. Prowadzony jest także monitoring osób niekorzystających lub rezygnujących z usług opiekuńczych, które z racji wieku, samotności oraz stanu zdrowia, w ocenie pracowników Ośrodka, wymagają nadzoru.

Osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym

nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych kierowane są do domu pomocy społecznej. Aby skierować osobę do specjalistycznego domu opieki, należy uzyskać jej zgodę, bądź zgodę jej przedstawiciela ustawowego lub postanowienie sądu.

Kierowanie do domu pomocy społecznej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W 2020 roku 14 mieszkańców gminy Goworowo zostało objętych profesjonalną opieką w domu pomocy społecznej. Odpłatność za ich pobyt ponoszona jest przez gminę.

Poniżej prezentujemy dane dotyczące stanu zatrudnienia w GOPS, beneficjentów pomocy społecznej, osób w wieku poprodukcyjnym objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2018-2020 oraz struktury wiekowej beneficjentów pomocy społecznej.

Tabela 5. Stan zatrudnienia w GOPS na koniec 2020 r.

rodzaj stanowiska	liczba etatów
kadra kierownicza	1
pracownicy socjalni	3
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	5
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	1
pozostali pracownicy	14

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Tabela 6. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	654	574	571
liczba rodzin	357	330	301
liczba osób w rodzinach	1 062	954	899

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Tabela 7. Osoby w wieku poprodukcyjnym objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób	70	59	69

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Tabela 8. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020 z uwzględnieniem płci

beneficjenci	liczba osób objętych wsparciem		
	2018	2019	2020
kobiety 60 lat	4	3	4
kobiety powyżej 60 lat	46	34	35

mężczyźni 65 lat	5	5	5
mężczyźni powyżej 65 lat	15	17	52

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Jak wynika z przedstawionych zestawień, w okresie objętym analizą z roku na rok malała ogólna liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie. Analizując przyczyny przyznawania seniorom świadczeń z pomocy społecznej w latach 2018-2020, należy stwierdzić, iż głównym powodem udzielania wsparcia była długotrwała lub ciężka choroba. Istotną przyczyną była także niepełnosprawność, a w następnej kolejności ubóstwo. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Powody przyznania pomocy społecznej osobom w wieku poprodukcyjnym w gminie w latach 2018-2020

powód przyznania pomocy	liczba osób			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
ubóstwo	20	18	19	20	18	19	35	31	34
niepełnosprawność	25	19	17	25	19	17	49	38	37
długotrwała lub ciężka choroba	31	25	26	31	25	26	43	40	43
przemoc w rodzinie	1	1	1	1	1	1	3	3	3
alkoholizm	4	3	3	4	3	3	7	7	7

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Powody przyznania pomocy społecznej osobom starszym w gminie wpływały na formę udzielanego im wsparcia. Dane w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 10. Formy wsparcia udzielanego przez GOPS osobom w wieku poprodukcyjnym w gminie w latach 2018-2020

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
pieniężna	36	33	29	38	32	30	75	71	62
rzeczowa	21	20	19	22	21	21	45	43	55
usługi opiekuńcze	24	22	25	24	22	25	41	38	42
specjalistyczne usługi opiekuńcze	1	2	1	1	2	1	1	1	2

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Tabela 11. Osoby w wieku poprodukcyjnym w gminie objęte wsparciem w formie pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego w latach 2018-2020

rodzaj wsparcia	liczba osób objętych wsparciem		
	2018	2019	2020
praca socjalna	38	34	37
poradnictwo specjalistyczne	-	-	-

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

W latach 2018-2020 najczęściej udzielanymi formami pomocy i wsparcia osobom w wieku poprodukcyjnym gminie były usługi opiekuńcze, praca socjalna i pomoc pieniężna. Udzielano także pomocy instytucjonalnej (skierowanie do DPS). W latach 2018-2020 do domów pomocy społecznej skierowano w sumie 5 osób, natomiast ogółem w tego typu placówkach przebywało w poszczególnych latach odpowiednio: 13, 14 i 14 osób. Dane zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 12. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2018-2020

zakres danych	2018	2019	2020
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-ów	-	2	3
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ach	13	14	14

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Goworowie.

Poprawie sytuacji społecznej i ekonomicznej osób starszych służy Program Ogólnopolska Karta Seniora.

5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE OSÓB STARSZYCH

Osoby starsze ze względu na bezradność, samotność, niepełnosprawność są w większym stopniu niż inne grupy wiekowe narażone na różnego rodzaju działania ze strony przestępców, oszustów, oraz działania noszące znamiona agresywnych form marketingu. Z myślą o najstarszej grupie społecznej w 2011r. zainaugurowana została kampania społeczna pod hasłem „Bezpieczny Senior”. Inicjatorem jest Mazowiecka Wojewódzka Komenda Policji, a działania w kolejnych latach podjęły podległe komendy powiatowe. Cele główne kampanii to:

- zmniejszenie liczby przestępstw popełnianych na osobach starszych,
- ochrona interesów seniorów – konsumentów,
- promocja zdrowego i bezpiecznego stylu życia.

Szczególnym aspektem przestępczości jest przemoc w rodzinie, w tym także wobec osób starszych, często połączona z nadużywaniem alkoholu. Przeciwdziałanie problemom wynikającym z uzależnień i przemocy w rodzinie umożliwiają i normują odpowiednie akty prawne, a do podstawowych w tym zakresie należy Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty”.

Policja w Goworowie, mając nadzieję, że wszelkie działania w zakresie zapobiegania przestępczości (w tym wyłudzenia pieniędzy) wobec osób starszych przyczynią się do wzrostu świadomości w aspekcie bezpiecznych zachowań, a tym samym pozwolą uniknąć traumatycznych doświadczeń, cyklicznie apeluje do osób starszych również za pomocą strony internetowej KPP w Ostrołęce oraz środków masowego przekazu.

Policja, wychodząc naprzeciw potrzebie ograniczenia liczby wypadków drogowych z udziałem niechronionych uczestników ruchu drogowego, cyklicznie prowadzi także wiele działań prewencyjno-edukacyjnych, spotykając się z pieszymi w różnym przedziale wiekowym, w tym również z seniorami. Policjanci zwracają szczególną uwagę na bezpieczeństwo podczas poruszania się po drodze po zmierzchu, poza obszarem zabudowanym w ramach akcji Bezpieczni po zmroku – Bądź widoczny na drodze.

6. ANALIZA SWOT W OBSZARZE STAROŚĆ

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stał się obszar starości.

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • dysponowanie kadrą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze • analizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi • zapewnienie dostępu osób starszych do takich form wsparcia, jak klub seniora czy dom dziennego pobytu • stwarzanie osobom starszym warunków do 	<ul style="list-style-type: none"> • bariery architektoniczne i komunikacyjne

kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> niewzrastająca liczba osób starszych korzystających ze wsparcia z pomocy społecznej zapewnienie dostępu do takich form wsparcia jak kluby seniora, domy dziennego pobytu wystarczające możliwości gminy umożliwiające zaspokajanie potrzeb w zakresie kontynuowania aktywności zawodowej osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności mieszkańców zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych występowanie przypadków pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin wykluczenie komunikacyjne

Analiza uwarunkowań dla obszaru *starość* uwypukla mocne strony, takie jak: analizowanie sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców, informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy, dysponowanie wystarczającą kadrą pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze, analizowanie potrzeb rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi, zapewnienie dostępu osób starszych do takich form wsparcia, jak klub seniora czy dom dziennego pobytu oraz stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej. Uwagę zwracają jednak liczne zagrożenia: rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności mieszkańców, zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych, wykluczenie komunikacyjne czy występowanie przypadków pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin. W obliczu postępującego starzenia się społeczeństwa te kwestie powinny znaleźć się w obszarze zainteresowania wszystkich instytucji i organizacji w gminie.

7. ZASOBY WSPIERAJĄCE OSOBY STARSZE W GMINIE

Zasobami wspierającymi osoby starsze, są instytucje i organizacje, które działają na terenie danej gminy, bądź obejmują zasięgiem działania jej mieszkańców. Ich wykaz zawiera poniżej przedstawiona tabela.

Tabela 13. Podmioty wspierające osoby starsze z gminy

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Urząd Gminy Goworowo	ul. Ostrołęcka 21, 07-440 Goworowo
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. S. Dulczewskiego 1a, 07-440 Goworowo

3.	Przychodnia Lekarska „Vita-Med.” s.c.	ul. S. Dulczewskiego 1a, 07-440 Goworowo
4.	NZOZ „Zdrowie” w Kuninie	Kunin 20, 07-440 Goworowo
5.	Posterunek Policji w Goworowie	ul. Szkolna 10, 07-440 Goworowo
6.	Komenda Miejska Policji w Ostrołęce	ul. J. Korczaka 16, 07-409 Ostrołęka
7.	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji	ul. Szkolna 16a, 07-440 Goworowo
8.	Stowarzyszenie Klub Seniora „Jesienne Kwiaty”	ul. S. Dulczewskiego 1a, 07-440 Goworowo
9.	Klub Seniora „Rozmaryn”	Kunin, 07-440 Goworowo
10.	Klub Seniora „Szlachetne Serce”	Kunin, 07-440 Goworowo

Dane Urzędu Gminy Goworowo.

8. WNIOSKI

W latach 2018-2020 liczba mieszkańców gminy systematycznie malała, wahała się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, zmniejszała się liczba osób w wieku produkcyjnym, a sukcesywnie rosła natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Jeśli przeanalizować dane demograficzne pod kątem starzenia się społeczeństwa, to najlepiej pod tym względem wyglądała sytuacja w sołectwach: Jurgi, Jawory Wielkopole, Szczawin, Gierwaty i Czernie, gdzie udział osób w wieku poprodukcyjnym był mniejszy niż 15%.

Proces starzenia się na koniec 2020 roku w największym stopniu dotyczył mieszkańców sołectw: Brzeźno-Kolonia, Michałowo, Kruszewo, Kółko, Szarłat, Zaorze. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły w nich ponad 25% mieszkańców, przy czym największy udział osób w wieku poprodukcyjnym należy odnotować w sołectwach: Kółko – 35%, Zaorze - 25,9% i Kruszewo – 26,5%.

W okresie objętym analizą malała ogólna liczba osób objętych pomocą społeczną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie w gminie, wahała się natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Głównym powodem udzielania wsparcia seniorom była długotrwała lub ciężka choroba, kolejną niepełnosprawność, a następnie ubóstwo. W latach 2018-2020 najczęściej udzielanymi formami pomocy i wsparcia osobom w wieku poprodukcyjnym w gminie były usługi opiekuńcze, praca socjalna i pomoc pieniężna.

W opinii osób uczestniczących w badaniach ankietowych, zarówno tych adresowanych do osób poniżej, jak i powyżej 60 roku życia, problemami i barierami, które najczęściej dotyczą seniorów w gminie, są: problemy zdrowotne, brak zainteresowania

ze strony rodziny, ubóstwo i bieda, ograniczenia w korzystaniu z technologii informatycznych oraz utrudniony dostęp do placówek ochrony zdrowia i rehabilitacyjnych.

Oceniając sytuację życiową osób starszych, przedstawiciele środowiska lokalnego najczęściej wskazywali na ocenę dobrą i średnią. Ocena „źle” pojawiła się cztery razy przy wskazaniu na kondycję zdrowotną i po dwa razy na zaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu, sytuację materialną, relacje rodzinne i relacje z otoczeniem oraz warunki mieszkaniowe.

W ankiecie wypełnianej przez seniorów najczęściej wskazywano na ocenę średnią, a ocena „źle” pojawiła się dwa razy przy wskazaniu na relacje rodzinne oraz zaspokojenia potrzeb w zakresie spędzania czasu. Na uwagę zasługuje fakt, iż uczestnicy obu ankiet, oceniając sytuację seniorów, niezwykle rzadko przyznawali ocenę bardzo dobrą.

Wskazując formy wsparcia, jakie osobom starszym powinien oferować Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, respondenci obydwu ankiet wybierali: poradnictwo, usługi opiekuńcze i pomoc finansową oraz pomoc rzeczową. Większość ankietowanych seniorów oczekiwałoby umieszczenia w gminnym programie działań na rzecz osób starszych zapisu o zapewnieniu lepszego dostępu do podstawowej opieki zdrowotnej, dla wielu respondentów istotna jest poprawa sytuacji materialnej, a także relacji rodzinnych. Wskazywano także na potrzebę zapewnienia pomocy w codziennym życiu, pełniejszego uczestnictwa w życiu kulturalnym gminy, likwidacji barier architektonicznych oraz umożliwienia rozwijania zainteresowań i poszerzania wiedzy.

Najwięcej badanych osób ze środowiska senioralnego stwierdziło, że wolny czas spędza głównie na oglądaniu telewizji bądź słuchaniu radia. Znacznie mniejsza grupa wolne chwile przeznaczają na czytanie prasy lub książek oraz na wykonywanie prac wokół domu czy porządkowanie mieszkania, jeszcze mniej osób starszych spędza czas, spotykając się z rodziną czy przyjaciółmi.

Aż 68,8% ankietowanych seniorów stwierdziło, że nie bierze udziału w programach adresowanych do osób starszych. Odpowiadając na pytanie o zaangażowanie społeczne, 34,4% badanych jako formę zaangażowania wskazało kluby lub grupy o charakterze środowiskowym, a 6,3% - ruchy lub grupy o charakterze religijnym.

Seniorzy biorący udział w badaniu ankietowym przyznali, iż posiadane środki finansowe przeznaczają wyłącznie na wydatki związane z codziennym utrzymaniem (zakupy i opłaty) oraz na leki.

Większość uczestników obydwu rodzajów badań ankietowych uznała, że osoby starsze w gminie raczej nie są dyskryminowane ze względu na wiek, jednak bardzo znacząca

grupa badanych miała trudności z zajęciem stanowiska w tej sprawie. Ponad 34% ankietowanych seniorów uznało, iż zasadne byłoby powołanie rzecznika praw osób starszych, jednocześnie ponad połowa badanych nie potrafiła tej kwestii rozstrzygnąć.

4. PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Uzyskane wyniki diagnozy problemów osób starszych na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych, analizie SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń Programu Działań na rzecz Osób Starszych w Gminie Goworowo na lata 2022-2027. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania problemów dotyczących środowisko osób w wieku senioralnym w gminie występujących obecnie, jak i przyczynić się do poprawy jakości ich życia.

4.1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Programie Działań na rzecz Osób Starszych w Gminie Goworowo na lata 2022-2027 jest następujący:

**Zagwarantowanie osobom starszym z gminy Goworowo
pełnego uczestnictwa w życiu społecznym
oraz zaspokajanie ich potrzeb we wszystkich sferach życia.**

4.2. CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: POMOC, WSPARCIE I ZAPEWNIENIE OSOBOM STARSZYM BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO.					
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty	
Monitorowanie liczby osób w wieku produkcyjnym i zabezpieczenia ich potrzeb.	2022-2027	UG RG GOPS GKRPA ZI Policja placówki ochrony zdrowia Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób starszych zamieszkujących gminę i ich udział w ogóle mieszkańców - liczba osób starszych objętych różnymi formami pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie efektywności wsparcia udzielanego seniorom - wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa socjalno-bytowego wśród osób w wieku senioralnym - zmniejszenie problemu wykluczenia społecznego z racji wieku 	
Udzielanie wsparcia z systemu pomocy społecznej oraz w postaci pracy socjalnej i poradnictwa.	2022-2027	GOPS NGOs Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób starszych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej - liczba osób starszych objętych pracą socjalną - liczba osób starszych objętych poradnictwem 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania osób starszych w sferze socjalno-bytowej - zapobieganie sytuacjom kryzysowym 	
Udzielanie wsparcia osobom starszym w postaci usług opiekuńczych.	2022-2027	GOPS NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób starszych objętych wsparciem w postaci usług opiekuńczych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania osób starszych w codziennym życiu - utrzymanie osób starszych w środowisku zamieszkania 	
Zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej.	2022-2027	UG GOPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób skierowanych do domu pomocy społecznej - liczba osób 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa socjalno-bytowego wśród osób w wieku senioralnym 	

<p>Wspieranie osób i rodzin sprawujących opiekę nad członkami rodziny z powodu wieku i niepełnosprawności.</p>	<p>2022-2027</p>	<p>UG RG GOPS NGOs Kościoł</p>	<p>przebywających w domach pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób oczekujących na skierowanie do domu pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - zapobieganie sytuacjom kryzysowym
<p>Informowanie osób starszych oraz ich rodziny i opiekunów o możliwych formach wsparcia.</p>	<p>2022-2027</p>	<p>GOPS UG jednostki organizacyjne gminy świątlice Kościoł NGOs</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie efektywności wsparcia udzielanego seniorom i ich rodzinom - wzmacnianie świadomości w kwestii otrzymania dostosowanego do potrzeb wsparcia - zapobieganie zjawisku marginalizacji społecznej z powodu wieku
<p>Promowanie i wspieranie aktywności społecznej i ekonomicznej seniorów.</p>	<p>2022-2027</p>	<p>UG RG GOPS media lokalne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych inicjatyw 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie pozycji i znaczenia osób starszych w społeczności lokalnej
<p>Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomocy społecznej udzielających wsparcia osobom starszym.</p>	<p>2022-2027</p>	<p>GOPS PCPR</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba pracowników pomocy społecznej podnoszących kwalifikacje w zakresie wsparcia udzielanego 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności, skuteczności i jakości wsparcia udzielanego osobom starszym - wzmocnienie kompetencji

				osobom starszym	kadr pomocy społecznej poprawa funkcjonowania osób starszych
Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej oraz z organizacjami pozarządowymi i Kościołem w celu podniesienia skuteczności wsparcia udzielanego osobom w wieku senioralnym.	2022-2027	GOPS UG jednostki organizacyjne gminy NGOs Kościół		- rodzaj podejmowanych działań	- poprawa funkcjonowania osób starszych - poprawa efektywności, skuteczności i jakości wsparcia udzielanego osobom starszym
Realizacja projektów i programów oraz uczestnictwo w projektach i programach służących wspieraniu i aktywizacji osób w wieku senioralnym.	2022-2027	GOPS UG NGOs		- rodzaj działań - liczba osób starszych uczestniczących w projektach i programach	- poprawa funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej
Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy osobom starszym.	2022-2027	GOPS UG jednostki organizacyjne gminy NGOs Kościół		- liczba wolontariuszy	- poprawa funkcjonowania osób starszych w sferze psychofizycznej i w codziennym życiu

CEL OPERACYJNY 2.: PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU OSÓB STARSZYCH POPRZEZ INTEGRACJĘ MIĘDZYPOKOLENIOWĄ, AKTYWIZACJĘ I ROZWÓJ FORM SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Promowanie wzoru rodziny międzypokoleniowej prawidłowo wypełniającej swoje funkcje.	2022-2027	UG RG GOPS placówki oświatowe	- liczba i rodzaj przedsięwzięć promujących prawidłowo funkcjonującą rodzinę	- zwiększenie kompetencji rodzinnych - poprawa funkcjonowania rodzin

			placówki kultury świetlice NGOs Kościoł			<ul style="list-style-type: none"> - poprawa relacji międzypokoleniowych w rodzinach
Zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i edukacyjnych osób starszych m.in. poprzez organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, warsztatów.	2022-2027		UG RG GOPS placówki kultury placówki oświatowe świetlice NGOs Kościoł	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie poczucia przynależności do społeczności lokalnej osób starszych - podniesienie kompetencji społecznych osób starszych 	
Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego dla osób starszych, m.in. poprzez organizowanie zajęć rekreacyjno-ruchowych oraz wycieczek.	2022-2027		UG RG GOPS placówki kultury placówki oświatowe kluby sportowe świetlice NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych przedsięwzięć - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa kondycji psychofizycznej osób starszych - poprawa funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej - zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych 	
Kontynuowanie działalności zespołów artystycznych i kół gospodyń wiejskich istniejących w gminie.	2022-2027		UG RG GOKSiR NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób starszych objętych takimi formami aktywności 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie poczucia przynależności do społeczności lokalnej osób starszych - poprawa funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej - zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych 	

Wspieranie i podejmowanie przedsięwzięć pozwalających na wykorzystanie potencjału intelektualnego i doświadczenia zawodowego osób starszych.	2022-2027	RG GOPS placówki kultury placówki oświatowe świetlice NGOs	- liczba i rodzaj przedsięwzięć	- wzmocnienie poczucia przynależności do społeczności lokalnej osób starszych - wzmocnienie pozycji i znaczenia osób starszych w społeczności lokalnej
Realizacja projektów służących integracji międzypokoleniowej i kształtowaniu pozytywnego wizerunku osoby starszej w świadomości społeczności lokalnej.	2022-2027	UG RG GOPS GOKSiR NGOs Kościoł	- liczba projektów - liczba uczestników	- zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych - budowanie więzi międzypokoleniowej - wzmocnienie pozycji i znaczenia osób starszych w społeczności lokalnej

CEL OPERACYJNY 3.: ZASPOKAJANIE POTRZEB ZDROWOTNYCH OSÓB STARSZYCH ORAZ ZAPEWNIENIE IM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej wśród osób starszych.	2022-2027	UG RG GOPS NGOs placówki ochrony zdrowia	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób starszych objętych działaniami	- poprawa kondycji psychofizycznej osób starszych
Poprawa dostępności do usług medycznych, w tym rehabilitacyjnych dla osób starszych.	2022-2027	UG RG placówki ochrony zdrowia	- rodzaj podjętych działań	- poprawa kondycji psychofizycznej i zdrowotnej osób starszych
Podjęcie działań	2022-2027	UG	- liczba i rodzaj podjętych	- poprawa poczucia

<p>edukacyjno-informacyjnych wśród osób starszych poświęconych przestępczości oraz zjawisku przemocy w rodzinie oraz poprawie bezpieczeństwa osób starszych.</p>		<p>RG GOPS GKRPA ZI Policja NGOs Kościoł</p>	<p>działań - liczba osób starszych objętych działaniami</p>	<p>bezpieczeństwa osób starszych - zapobieganie sytuacjom kryzysowym - poprawa funkcjonowania osób starszych w społeczności lokalnej</p>
--	--	--	---	--

Legenda

UG – Urząd Gminy

RG – Rada Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

GOKSiR – Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

NGOs – organizacje pozarządowe

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Głównymi planowanymi źródłami finansowania Programu Działań na Rzecz Osób Starszych w Gminie Goworowo na lata 2022-2027 są środki finansowe:

- budżetu Gminy
- budżetu państwa,
- pozyskiwane przez organizacje pozarządowe oraz środki pochodzące z wkładu własnego tych organizacji, w tym wkładu finansowego, wkładu osobowego, pracy wolontariuszy oraz pracy społecznej członków tych organizacji,
- rządowych programów adresowanych do osób starszych,
- Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy Unii Europejskiej,
- sektora prywatnego lub spółdzielczego i inne.

6. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Programie Działań na rzecz Osób Starszych w Gminie Goworowo na lata 2022-2027 mają charakter ciągły. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kulturalne (Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Gminna Biblioteka Publiczna i jej filie), jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice wiejskie.

Partnerami w realizacji działań są: inne ośrodki wsparcia, placówki ochrony zdrowia, Policja, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Kościoł, społeczność lokalna.

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, a Kierownik przedstawia je Wójtowi i Radzie Gminy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Profil respondentów ankiety „Problemy osób starszych w opinii mieszkańców”	9
Tabela 2. Profil respondentów ankiety „Problemy osób starszych w opinii osób w wieku 60+”	10
Tabela 3. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2018-2020	12
Tabela 4. Struktura wiekowa ludności poszczególnych sołectw gminy na koniec 2020 r.	12
Tabela 5. Stan zatrudnienia w GOPS na koniec 2020 r.	28
Tabela 6. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020	28
Tabela 7. Osoby w wieku poprodukcyjnym objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2018-2020	28
Tabela 8. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w latach 2018-2020 z uwzględnieniem płci	28
Tabela 9. Powody przyznania pomocy społecznej osobom w wieku poprodukcyjnym w gminie w latach 2018-2020	29
Tabela 10. Formy wsparcia udzielanego przez GOPS osobom w wieku poprodukcyjnym w gminie w latach 2018-2020	29
Tabela 11. Osoby w wieku poprodukcyjnym w gminie objęte wsparciem w formie pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego w latach 2018-2020	30
Tabela 12. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2018-2020	30
Tabela 13. Podmioty wspierające osoby starsze z gminy	32
Wykres 1. Jakie problemy, wg Pani/Pana, najczęściej dotyczą osób starszych zamieszkałych na terenie gminy	14
Wykres 2. Jak Pani/Pan na podstawie subiektywnych obserwacji i doświadczeń oceniłoby sytuację życiową osób starszych mieszkających w gminie.	15
Wykres 3. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie wobec osób starszych na terenie gminy?	16
Wykres 4. Czy wg Pani/Pana wiedzy zdarza się, że osoby starsze w gminie są dyskryminowane ze względu na wiek (mniej przychylnie traktowane, pomijane, odrzucane, lekceważone, nieakceptowane)?	16
Wykres 5. Jaką formę wsparcia, Pani/Pana zdaniem, przede wszystkim powinien oferować osobom starszym w gminie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej?	17
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia podejmowane w gminie działania na rzecz osób starszych.	17
Wykres 7. Czy w Pani/Pana rodzinie są osoby starsze wymagające pomocy i wsparcia?	18
Wykres 8. Czy Pani/Pan angażują się w pomoc osobom starszym w rodzinie lub w otoczeniu?	18
Wykres 9. Z jakimi problemami, Pani/Pana zdaniem, najczęściej borykają się osoby starsze w gminie?	19
Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan swoją sytuację życiową?	20
Wykres 11. Czy czuje się Pani/Pan osamotniona/osamotniony w codziennym życiu?	20
Wykres 12. Czy ma Pani/Pan problemy z wykonywaniem codziennych czynności?	21
Wykres 13. Które z samodzielnie wykonywanych czynności sprawiają Pani/Panu największy kłopot?	21
Wykres 14. Czy ma Pani/Pan trudności z samodzielnym załatwianiem podstawowych spraw w urzędach?	21
Wykres 15. Czy ma Pani/Pan trudności z samodzielnym dotarciem do placówek opieki zdrowotnej?	21
Wykres 16. Czy korzysta Pani/Pan z czyjejś pomocy w codziennym życiu?	22
Wykres 17. Z czyjej pomocy Pani/Pan korzysta?	22
Wykres 18. Na co wydaje Pani/Pan najwięcej posiadanych pieniędzy?	22
Wykres 19. W jaki sposób zazwyczaj zagospodarowuje Pani/Pan swój czas?	23
Wykres 20. Czy bierze Pani/Pan udział w programach adresowanych do osób starszych?	23
Wykres 21. Czy jest Pani/Pan zaangażowany w jakieś działania?	23
Wykres 22. Jak Pani/Pan ocenia propozycje spędzania czasu wolnego adresowane do osób starszych w gminie?	24
Wykres 23. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	24
Wykres 24. Czy zdarza się, że osoby starsze w gminie są dyskryminowane ze względu na wiek (mniej przychylnie traktowane, pomijane, odrzucane, lekceważone, nieakceptowane)?	25

Wykres 25. Które z wymienionych postulatów, mających wpływ na codzienne życie, jest dla Pani/Pana na tyle ważny, by znalazł miejsce w gminnym programie na rzecz osób starszych?.....	25
Wykres 26. Jaką formę wsparcia przede wszystkim powinien oferować osobom starszym w gminie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej?	26
Wykres 27. Czy na poprawę sytuacji osób starszych w gminie mogłoby mieć wpływ powołanie rzecznika tych osób?.....	26